

TAKÁCS GÉZA: LAPBEMUTATÓ A CORVIN TÉREN

A Magyar Pedagógiai Társaság őszi programsorozata, az Ünnepnepok az életen át tartó tanuláért 2014. keretén belül könyv- és folyóirat bemutató volt a Nemzeti Művelődési Intézet Stúdiójában, október 20-án, ahol az ÚPSZ is a meghívottak között szerepelt. Juhász Erika bemutatta a Kulturális Szemlét, az NMI új, tudományos online folyóiratát. A SZÍN-ről, az Intézet folyóiratáról Mátyus Aliz beszélt. Szó esett Keszler Máriáról, a néptánc „napszámósáról” Bura Ibolya könyve révén, Kamarás István önéletrajzi regényéről, Novák Géza Máté – Szári Laura – Katona Vanda fogyatékosok drámapedagógiai foglalkoztatását bemutató kötetéről, a Knausz Imre – Lubinszki Mária – Sarka Ferenc szerkesztette tehetségnevelési tanulmánykötetről, a Kiss Árpád Emlékonferencia-kötetről, s végül Feketéné Szakos Éva összegyűjtött andragógiai dolgozatairól.

Lapunkat a legutóbbi számunkban megjelent *Hat tételben a huszonöt éves Pesthidegkúti Waldorf Iskoláról* című összeállításunkból Bakonyi Katalin, az 1989-es stuttgarti Waldorf-továbbképzést felidéző sorainak a felolvasásával ajánlottuk a jelenlőknek.

BOZSIK VIOLA: A XVI. ORSZÁGOS KÖZOKTATÁSI SZAKÉRTŐI KONFERENCIÁRÓL

Objektíven:¹

Tartalmi és szervezeti változások a köznevelésben címmel rendezték meg a XVI. Országos Közoktatási Szakértői Konferenciát Hajdúszoboszlón, 2014. október 7–9-e között.

Polonkai Mária, a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének alelnöke szólalt fel elsőnek. Elmondta, hogy a rendezvény célja az oktatásirányítók terveinek, a következő évek legfontosabb feladatainak ismertetése, s idén rekordszámú érdeklődő jelent meg, 951 fő.

Sipos Imre köznevelésért felelős helyettes államtitkár tartotta a nyitó előadást. Kifejtette az oktatásirányítás aktuális alapelveit: nagyobb állami szerepvállalás az egységesen magas minőség biztosítása érdekében, a köznevelés közszolgálati szerepének hangsúlyozása, az iskola nevelő szerepének erősítése, a nevelési és oktatási feladatok kiegyensúlyozása, a lelki, szellemi, testi nevelés egyensúlyának biztosítása és a pedagóguspálya presztízsének helyreállítása. Röviden: a méltányos, igazságos, hatékony köznevelés megvalósítása. A gyermekből

¹ A kép nem teljes annyiban, hogy csak az általam meghallgatott előadásokról tudósíthatok, s ebben a választásban már van szubjektivitás. Nem tükröz azonban értékítéletet, időkeretem kihasználása vezérelt. OFI-s kollégáimat sem hallgattam meg, hiszen erre gyakrabban nyílik alkalmam, e konferencián előnyben részesítettem más intézmények munkatársainak előadásait.

kell kiindulni, úgy kell strukturálni a rendszert, hogy a lehető legjobban ellássa a gyerekek igényeit. Ez nem minden esetben valósul meg, példa rá a tartósan beteg (hosszas kórházi ápolásra szoruló) gyerekek oktatásának megoldatlan kérdései. A KLIK kapcsán (magát az intézményt nem nevéstve) elmondta: bár sokan bírálták, maga a hivatal információgyűjtésre nagyon megfelelt. Aktuális célként emelte ki, hogy az iskolák használják föl jobban a mérések eredményeit (erről akár továbbképzéseket is lehetne szervezni: hogyan hasznosíthatja egy iskola a tanulói eredményekről kapott visszajelzéseket; nevelőtestületi értekezleteken lehetne megvitatni a hazai és nemzetközi eredményeket). Hosszabb távú cél, hogy az eredmények felhasználása által is javuljon a diákok teljesítménye. Ehhez kapcsolódó, szintén kiemelt cél a köznevelés esélyteremtő szerepének javítása: csökkenjen a lemorzsolódók, a végzettség nélküli iskolaelhagyók aránya, az EU 2020 stratégiához kapcsolódó magyar vállalás szerint 10%-ra. Konkrét feladat 2015 áprilisára kidolgozni az új érettségi követelményeket, melyek a jelenlegi keret-tervekhez kapcsolódnak. A küszöbön álló portfólió-feltöltések és az újrainduló minősítési rendszer kapcsán „lázcsillapításra”, kollégáik támogatására kérte a jelenlévő szakértőket. Példaként említette: vannak tankerületek, ahol csoportokat alakítottak, hogy segítséget nyújtsanak a portfólióval kapcsolatosan. Előadását *Sipos Imre* a terepen tevékenykedő, kollégáikkal személyes kapcsolatot építő szakértők és a biztonságos, közösségi életteréként működő iskola felvázolásával zárta.

Köpeczi-Bócz Tamás - az EU fejlesztések koordinációjáért és stratégiáért felelős helyettes államtitkár - a megelégedettség, a szubjektív jóllét felől közelített az iskola mint intézmény felé, mely ezt a célt leginkább tudja szolgálni. A közétkeztetés,

a mindennapos testnevelés a fizikai jóllét szempontjából fontos része az iskolázatásnak. Az iskolai testnevelés célja nyilvánvalóan az is, hogy a diákok felnőttként is ragaszkodjanak a sportos életmódhoz. Mindennek alapjaként helyeztek a korábinál sokkal nagyobb hangsúlyt a kora gyermekkori és óvodai nevelésre.

A korai iskolaelhagyók számának csökkentése (mely jelenleg nő hazánkban) annak tükrében is fontos lenne, hogy nálunk a végzettség szintje sokkal erősebb meghatározója a foglalkoztatottségnek, mint az EU-s átlag. Az iskola problémáit tárgyalva kitért az ott megjelenő egyes konfliktusokra, amelyek nem az iskolában keletkeznek, így nem lehet azokat csak ott megoldani; és a továbbképzésekre – melyek, bár sokszor hasznosnak bizonyultak –, gyakran önmagukért valók, ahelyett, hogy az iskola döntene arról, milyen továbbképzésekre van szükségük a konkrét problémáik megoldásához, s e szerint vennének részt rajtuk a pedagógusok. Az iskolának meg kell tanulnia a maga hasznára fordítani az információs technológiát. Az eszközellátottság még a legszegényebb családokban is meglepően jó. A közoktatásból olyan fiataloknak kell kikerülniük a munkaerőpiacra, akik képesek az együttműködésre, tudnak döntést hozni, kreatívak, jól kommunikálnak, kritikusan gondolkodnak és magabiztosan használják az IKT-eszközöket. A tanulás mint tevékenység egyre nagyobb értékké kell, hogy váljon. A helyettes államtitkár végül a szakképzés tervezett átalakításáról szólt. Más országokban is kettéválik a szakképzés és a köznevelés, előbbi a gazdaság igényei közvetlenül befolyásolják, utóbbi az általános társadalmi igények alakítják. Egyensúlyt kell teremteni a kettő között, hiszen a vállalati és a társadalmi elvárások egyformán fontosak. El kell kerülni, hogy a szakképzés egyfajta kényszerpálya legyen. A tanulókat aktív állam-

polgárokká, bérmunkások helyett kreatív munkát végzőkké kell nevelni.

Langerné Victor Katalin társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár harmadikként szólalt fel, s rámutatott, ha ez a sorrend üzenet, az igen pozitív, hisz azt jelenti, egyik legfontosabb ügyünknek tekintjük a felzárkóztatást. Röviden vázolta az államtitkárság fölállításának történetét, a 2011-es magyar EU-elnökség ideje alatt napirendre került roma integrációs stratégiát, s tisztázta a nem etnikai kategóriákkal operáló, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fogalmát. Három elve van a felzárkóztatásnak: az aktivizálás (nagykorúnak kell tekinteni azokat, akikre a stratégia irányul, s őket bevonva, velük együtt dönteni), a teljesítményelvűség (vagyis elvárások támasztása velük szemben) és a komplexitás (a probléma összes dimenziójának figyelembevétele). A kora gyermekkori fejlesztésbe befektetett minden egyes forint négy–nyolcszorosan térül meg, így ezekre kiemelt figyelem fordul; léteznek azonban pályázatok az iskolai lemorzsolódást csökkentő, tanoda típusú programokra (TÁMOP 3.3.9.), a közoktatási intézmények esélyegyenlőségi alapú fejlesztésére (TÁMOP 3.3.8.), a továbbtanulást erősítő kezdeményezések támogatására (TÁMOP 3.3.10.), szemléletformálási céllal hazai és nemzetközi testvériskolai kapcsolatok kialakítására (TÁMOP 3.3.14.) is. A felzárkóztatás háttérintézménye a Türr István Képző és Kutató Intézet. Az oktatáspolitikai elképzelése címszavakban: rátaláljunk, rátaláljon, bejusson, benn maradjon, elvégezze, továbblépjen, továbbadja. Ahhoz, hogy az iskolába bekerülő halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek ne essenek ki onnan, teljes iskolai szemléletváltásra, pedagógiai kultúraváltásra van szükség. A helyettes államtitkár hangsúlyozta, ez kulcsfontosságú, mert ezek az emberek nem „mások”, hanem a saját honfitársaink.

A konferencia második napján *Pölöskei Gáborné* köznevelési intézményrendszer fejlesztéséért felelős helyettes államtitkár ismertette elképzeléseit. Az iskolától a gazdaság és a társadalom kompetenciafejlesztést, személyiségfejlesztést, hátránykompenzációt vár el. A helyettes államtitkár konkrét számokkal egészítette ki *Köpeczi-Bócz Tamás* felvetését: miközben európai uniós átlagban az alacsony (8 osztályos) iskolai végzettséggel rendelkezőknek 57%-a dolgozik, addig Magyarországon ezeknek az embereknek csak 38%-a tudott valahol elhelyezkedni. Nincs drágább képzés annál, mint amit nem fejeznek be – mondta *Pölöskei Gáborné*. Az eddigi legfontosabb döntés a valódi hátránycsökkentéshez a kötelező óvodáztatás bevezetése 2015 szeptemberétől. Azokon a településeken, ahol nem igazolható statisztikailag, hogy az elkövetkezendő években elegendő számú óvodás korú gyermek lesz, konténer-óvodákat célszerű fölállítani. Esélyteremtő céllal folytatódnak az ösztöndíjprogramok, de ez a szerepe a KLIK-nek is, annak ellenére, hogy vannak működési problémák. A kormányzat elkötelezett az iskolák állami fenntartása és az állami tanterv mellett, melynek eredményeképp ma a gyerekek 60%-a ingyenes tankönyvhöz jut. Terv ezzel kapcsolatosan, hogy a gyerekek kaphassák meg emlékebe első osztályos olvasókönyvüket. Továbbá tervezik egy egységes informatikai rendszer bevezetését, hogy fenntartói szinten lehessen tudni, mi történik az iskolában, és jobban lehessen irányítani. Az elképzelések szerint minden gyermek óvodába való belépésekor afféle „oktatási anyakönyvet” kapna, ez töltődne folyamatosan az évek során, megszűnnének a külön nyilvántartásokból adódó problémák. A tantervek tartalmi fejlesztését egységben kell kezelni a módszertannal. *Pölöskei Gáborné* fölvetette a kérdést: hogyan lehet az, hogy egyre nő a tan-

anyag mennyisége, miközben minden fejlesztést az az elvárás mozgat, hogy legyen kevesebb, s valóban szükség van-e ennyi akadémiai tudásra? A gyakorlati ismeretek, melyeket a PISA-tesztek is számon kérnek, még mindig nem részei eléggé az iskolai anyagnak. A gazdasági ismereteket például az OFI-ban szerkesztett kötetek már tartalmazták, most pedagógus-továbbképzésekre van szükség ezek eredményes tanításához. Meg kell tanítani diákjainkat arra is például, hogyan, hol keressenek az interneten, de arra is, honnan vegyék elő a lexikont. Nagyon fontos lenne az országos kompetenciamérések eredményeinek felhasználása az oktatásban. Az oktatási háttérintézmények kapcsán a feladatok felaprózásának (melynek következtében elvész a felelősség) megszüntetését, a párhuzamoságok, átfedések felszámolását említette, mint szükséges lépéseket. Előadása végén kifejtette, úgy lehet biztonságot teremteni a köznevelésben, ha az alsó tagozatos ügyek kistéleplési szinten dőlnek el, a felső tagozatoké járási szinten (ide érkezhettek oktatási, ifjúsági, sport- és belügyi források), a középfokú oktatás szervezését pedig megyei szinten érdemes megoldani.

Merklné Kálmán Mária szavaiból megismerhettük a kormányhivatalok szerepét a köznevelés ellenőrzési rendszerének megújításában. A Pest Megyei Kormányhivatal Oktatási Főosztályának vezetője elmondta, az ellenőrzés több szempontból is fontos. A gyerekek érdeke, hogy olyan oktatási környezetben tanulhassanak, melyben méltányosság, jogbiztonság érvényesül. Az ellenőrzés segítséget nyújt az iskolák fejlesztéséhez, általa javul a szakmai és adminisztratív minőség, és biztosítja azt, hogy akkreditált intézmények működjenek, ahol szakképzett pedagógusok foglalkoznak a gyerekekkel. Így biztosítható az elszámoltathatóság a közpénzekkel, s végül az ellenőrzésnek preventív hatása is van:

önkéntes jogkövető magatartásra ösztönzi az iskolákat. A pedagógiai szakmai ellenőrzéseket, melynek célja az intézmény, az intézményvezető és a pedagógus ellenőrzése, a kormányhivatalok csak szervezik, valójában a hatósági és törvényességi ellenőrzések tartoznak hatáskörükbe. A főosztályvezető tipikus hiányossággként említette, hogy sok iskolaigazgatónak nincs meg az előírt végzettsége, illetve a magánóvodák problémáit: esetükben sokszor előfordul, hogy a fenntartó egyben intézményvezető is, ami nem szabályos (nem lehet önmaga munkáltatója), ahogy az sem, hogy az ott alkalmazottak „önkéntesen” dolgoznak (az elvégzett munkáért ugyanis jár a bér). A kormányhivatalok megyékhez vannak rendelve, saját megyéjük területén illetékesek. Hatáskörükbe tartozik az egyenlő bánásmód érvényesítése, a kötelező felvétel, az órateherre, létszámra, balesetvédelemre vonatkozó szabályok betartatása, a vizsgaszervezések, a dokumentáció szabályossága, a kötelező eszközök, felszerelések megléte, és az ingyenesség biztosításának ellenőrzése.

Öt követően *Pongrácz László*, az Oktatási Hivatal főosztályvezetője adott elő egy kutatásukról, melyben a pedagógusok véleményét kérték ki az érettségiről. A kérdőívet 1260 telephely kapta meg, az igazgatók 58%-a küldte szét a tantestületnek. 5213 tanár kapta kézhez biztosan, s ebből 4770-en ki is töltötték, ami nagyon magas, 91%-os kitöltési arány. A felmérésből az derült ki, hogy a tanárok megosztottak az egyetemi felvételi kérdésében, bár a többség támogatja, hozzátéve, hogy számítsanak az érettségi eredmények is. A pedagógusok elsöprő többsége szerint optimális az öt vizsgatárgy, egy hatodik, a természettudományi tantárgy bevezetését még a reál szakos tanároknak is csak 40%-a támogatja. Szintén elsöprő többség gondolja úgy, hogy egységes követelmények kellenek az érett-

ségin, ezeknek az adott tantárgyak óraszámához kell igazodniuk (ez némileg meglepő, hiszen azt jelenti: az adott tantárgy alapóraszámának elégnék kell lennie ahhoz, hogy a diákok le tudjanak érettségizni belőle). A matematika esetén ez érthető, de a heti egy énekórának is elégnék kell lennie, ha valaki abból szeretne érettségizni? Talán kevés volt a kitöltők között az érintett tantárgyak tanára, de a válasz azt is jelentheti, hogy könnyebb érettségi követelményeket szeretnének a pedagógusok. Jelentős támogatást élvez a szóbeli vizsga (kb. 70% támogatja), ahogy azt is, hogy bármely „kis tárgy” lehessen választható érettségi tárgyként. Többen támogatják a kétszintű érettségit, mint ahányan ellenzik, s ugyanígy van a vizsgák függetlenségével is: kb. 60% szerint fontos, hogy emelt szinten külsős bizottság vizsgáztasson; szintén 60% körüli a középszintű vizsgák helyi szervezésének támogatottsága. Meglepő azonban, hogy a fiatal pedagógus-korosztálynak csupán egyharmada támogatja a független vizsgáztatást.

A következő előadó a Türr István Képző és Kutató Intézet kutatási főosztályvezetője, *Sárik Zoltán* volt, aki az Eötvös József Program aktualitásairól beszélt. A TKKI az EMMI háttérintézménye, feladata a társadalmi felzárkózás komplex támogatása, különös tekintettel a képzésekre, oktatásra, hiszen ez jelenti a felzárkózás egyik legfontosabb eszközét. A program lényege egy olyan pedagógiai intézet felállítása, mely a hátrányos helyzetű gyerekek oktatására koncentrál, s fő feladata az IPR (Integrált Pedagógiai Rendszer) működtetése lesz. Magyarországon a szakmai szolgáltatások rendszere nem működik kielégítően, nem sikerült országos hálózatot kiépíteni a pedagógiai intézetekből, vannak ellátatlan megyék. A felállítandó Eötvös József Pedagógiai Intézet célja, hogy országosan szakmai szolgáltatást nyújtson a hátrányos

helyzetű gyerekeket oktató köznevelési intézmények számára. Az eddig bevont iskolák az országos kompetenciaméréseken leggyengébben teljesítő intézményekhez tartoznak. Az Intézet az iskolák intézményfejlesztésében, a mérés-értékelési rendszer felülvizsgálatában, belső támogató rendszerek kialakításában, jó gyakorlatok adaptációjában, képzések tartásában tud segítséget nyújtani. Szimbolikus lépés, hogy két központja Kaposváron és a Heves megyei Noszvajon alakul meg. *Sárik Zoltán* értékelése szerint a TKKI „öngyilkos módon” jelentkezik azokért a feladatokért, melyeket mindenki kerül, és igyekeznek el is látni ezeket.

A délelőtti programot *Szász Jenőnek*, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnökének előadása zárta. Értékelése szerint „az elmúlt négy esztendő a határokon átívelő nemzetegyesítés szempontjából kegyelmi időszak volt, hisz megszülettek a nemzet újraegyesítésének lelki-szellemi alapjait szolgáló törvények”, az új alaptörvény, a kettős állampolgársági törvény, a határon túli országgyűlési képviselő választását lehetővé tévő törvény, valamint a Nemzeti Összetartozás melletti tanúságtételről szóló törvény. Intézetük küldetése a magyar humánvagyon megóvása; a szülőföldön való boldogulás elősegítése; a nemzeti integráció; a XXI. századi megnövekedett eszközrendszer felhasználása; Kárpát-medencei összefüggő hálózatok kiépítése; uniós többletforrások bevonása; a Kárpát-haza Fejlesztési Koncepció 2030 és a Nemzetegyesítés Fejlesztési Programja 2014–2020 megvalósítása; valamint a Kárpát-haza Fejlesztési Hálózat kialakítása. Mindezek célja egy növekvő és patrióta gazdaság, illetve egy megújuló és összetartó társadalom létrejötte. A Kutatóintézet törekvése: a határokon átívelő együttműködést előíró uniós pályázatok kihasználása a magyarság elszakadt nemzetrészeinek

támogatására. A határon túli magyar oktatás kapcsán elmondta: a külhoni területeken anyanyelven oktató intézmények legfontosabb szerepe az identitástudat erősítése, ápolása. Mindig többet kell tudni nyújtaniuk, mint a többségi iskoláknak, s végül hosszú távú jövőképet kell látniuk és láttatniuk, melyre gyerek, szülő, pedagógus, és a helyi, illetve a tágabb közösségek egyaránt építhetnek.

A második nap délutánján 10 szekció közül választhattak a résztvevők, a következő témák közül:

1. Az óvodai nevelés szekcióban a tanfelügyelet, minősítés, szaktanácsadás és a portfólió-feltöltés kérdéseit járták körül az óvodára vonatkozóan.
2. Az általános iskola, középiskola, szakiskola szekcióban a felsőoktatási felvételi eljárás 2014-es tapasztalatairól és a jövő évi tervekről volt szó, az OFI munkatársai pedig az intézetünkben fejlesztett egész napos iskoláról, az ökoiskolák nevelési programjáról és a fenntarthatóságra nevelésről tartottak előadást.
3. A Kárpát-medencei magyar nyelvű oktatás szekciójában ünnepélyesen stratégiai megállapodást írtak alá a külhoni pedagógusszövetségek a Nemzetstratégiai Kutatóintézettel, melyet a Kárpát-medencei nevelési-oktatási hálózat fejlesztését körbejáró konzultáció követett.
4. A negyedik szekcióban a pedagógiai szakszolgálatok tehetséggondozásban játszott szerepét járták körül.
5. Az Oktatási Hivatal munkatársai az ötödik szekcióban a szakértők szerepét, feladatát ismertették a pedagógusok minősítésében, tanfelügyeletében, majd kerekasztal-beszélgetést folytattak ugyanebben a témában.
6. A köznevelési adatok felhasználásának új dimenziói szekcióban a TÁMOP 3.1.10-es projektről esett szó, melynek célja a helyi oktatásirányítás fejlesztése, valamint a köznevelési rendszerhez kapcsolódó jogalkotásról vázoltak föl nemzetközi körképet.
7. A szaktanácsadásról az OFI munkatársai adtak elő, érintve a képzéseket, fejlesztéseket, s az elmúlt két év tapasztalatait a megújulás folyamatának szempontjából, a tantárgygondozói tapasztalatokat pedig szaktanácsadói és fejlesztői szempontból is elemezték.
8. Kollégáink *Követelmények és vizsgák a nemzetközi gyakorlatban* című szekciójában szó esett az új-zélandi vizsgákról és standardokról, nemzetközi kitekin-tést adtak az érettségi vizsgákról, valamint az iskolai közösségi szolgálatról, illetve a standardfejlesztés magyarországi lehetőségeiről hangzottak el előadások.
9. Az Educatio fejlesztéseinek sokoldalúságára jó példa a kilencedik szekció, melyben az óvodai neveléshez kapcsolódó szakmai fejlesztések, a pedagógus-életpályamodell, a digitális pedagógiát támogató módszerek és eszközök, a pedagógiai szakszolgálatok megújulása és az Integrált Nyomonkövető Rendszer (az SNI-s, BTM-es tanulóknak nyújtott szakszolgálatok elektronikus nyilvánartartása) témáiról szóltak az előadások.
10. A tizedik szekcióban a TKKI mutatta be tevékenységét, a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeket oktató-nevelő intézményekkel kapcsolatosan: továbbképzéseiket, iskolai fejlesztéseiket és a szintén hozzájuk tartozó tanoda-programot.

Az Oktatási Hivatal tanfelügyeletről tartott műhelymunkája bizonyult a legnépszerűbbnek. A pedagógusok minősítési eszközrendszerének változásairól az Okta-

tási Hivatal munkatársai, *Tóth Mária* és *Fűrész Edit* beszéltek. Az OH honlapján (www.oktatas.hu) videók, szakmai anyagok, hírlevelek érhetőek el az életpálya-moddellel, portfólióval kapcsolatosan, kérdéseket a minosites@oh.gov.hu e-mail címen lehet fölteni. 2014-ben 2697 fő vett részt rendkívüli eljárásban a minősítésben, 2015-ben 16.665 pedagógussal fog kiegészülni a program. Az eljárás révén a teljes nevelőtestületről képet kap a minisztérium. Az iskola, a helyi körülmények ismerete azért is fontos, hogy például ne kérjék számon az IKT-kompetenciát attól, akinek az iskolája nem rendelkezik a szükséges eszközökkel. A próbafeltöltések eredményeképpen három területen korrigálták az e-portfólió rendszerét: egyszerűsödött a szerkezete, ésszerűbb lett a feltöltendő dokumentumok mennyisége (tíz helyett elég hat óratervet feltölteni), és több szabadságot kaptak a pedagógusok szakmai kompetenciáik bemutatására (három-öt helyett négy-hat, szabadon választható dokumentumot tölthetnek fel). A felület eddigi logikája változatlan – fűzte hozzá *Fűrész Edit*, a kompetenciák megjelölése azonban már a pedagógiai tevékenység dokumentumainál is szükséges, illetve specifikusabb felületeket is kialakítottak, külön az intézményvezetőkre, a pedagógiai szakszolgálati tevékenységeket végzőkre (gyógypedagógusok, logopédusok, konduktorok, pszichológusok) és a művészeti területre (tánc, báb, dráma stb.). A portfóliót csak akkor lehet véglegesíteni, ha minden kötelező dokumentumot feltöltöttek. Hat része van: az önéletrajz és az intézménybemutató információforrást jelentenek, ám ezeket nem értékelik.

A tanárok feltölthetnek anyagokat pedagógiai szakmai tevékenységükről és önálló alkotói, művészeti tevékenységeikről, ám egyik sem kötelező. Ha fölöltötték, akkor viszont ezeket is értékelik. A saját szakmai

életút értékelése (melyet nem szabad összetéveszteni az önéletrajzzal – ebből annak kell kiderülnie, milyen elágazások voltak az életútjában, milyen döntéseket hozott, mennyire igazolódott be ezek helyessége, mik a céljai, és hogyan ütemezi ezeket) és a nevelő-oktató munka dokumentumai azok, melyeket kötelező feltölteni, és értékelik is ezeket.

Fontos változás, hogy a videófeltöltés lehetősége teljesen megszűnt, s fényképből is csak olyat szabad felhasználni, ahol a gyerekek arca nem látszik, tehát nem azonosíthatók. Ugyanez igaz az esetleírásokra is. Lényeges etikai kérdés továbbá, hogy a feltöltött óravázlatok valóban saját szellemi termékek legyenek, ne egy tankönyvkiadó ajánlott óratervét emeljék át egy az egyben a pedagógusok. Lehet ilyenekre támaszkodni, de csak forrásmegjelöléssel. Van arra lehetőség, hogy kézzel írt óravázlatokat töltsenek föl a tanárok, kéri azonban, hogy a munka megkönnyítése érdekében ezek jól olvashatóak legyenek. A feltöltött portfóliót a minősítésben részt vevő bizottsági tagok láthatják, illetve maga a feltöltő tanár megoszthatja azt másokkal is. A tanár dönthet arról, melyik tantárgyából szeretné, ha minősítenék, feltétel azonban, hogy ez olyan tárgy legyen, melyet minimum heti két órában tanít. Az értékelés a nyolc meghatározott pedagóguskompetencia 77 indikátora alapján fog megtörténni. A minősítésnek korlátai is vannak, például egy iskolapszichológus foglalkozását jellegénél fogva nem látogathatja meg minősítési szakértő.

A portfólió megvédésére gyakorlatilag mindig akkor kerül sor, amikor a szakértői óralátogatásra is. A tanárnak előzetesen írásos óravázlatot kell készítenie arról az órájáról, amelyet meglátogatnak. A látogatás előkészítése rugalmasságot igényel, azon a napon kell ugyanis megtartani az órát, amikor a szakértő jönni tud (tehát

amikor maga a szakértő nem tanít, hanem szakértői napja van), s olyan időszokban, hogy előtte 5-10 percben nyugodt körülmények között a tanár és a szakértő megismerkedhessenek egymással, majd az óra után sor kerülhessen az értékelésre. A portfólió védelme 15 percen történik: a pedagógus digitális bemutatóval támogatottan mutatja be szakmai életútját, addigi tapasztalatait. Az ehhez szükséges laptop és projektor biztosítása az intézményvezető felelőssége. Utána következik 15-20 percen belül a minősítő bizottság kérdéseinek megválaszolása, melyeket a tanár – portfóliója alapján – előre megkap. Végül 20 perces szakmai beszélgetéssel zárul a minősítés. Fontos az időkeretek pontos betartása, ne fogjuk rövidebbre, adjuk meg a kellő komolyságát, azonban túl nagy csúszásnak sem szabad lennie. Gyakornokok esetében az intézmény pedagógiai programjáról is beszélgetést folytatnak a szakértők. *Tóth Mária* hangsúlyozta, hogy a minősítési rendszer sikere a szakértőkön múlik, s nyitottságot, professzionalitást kért tőlük, hogy a minősítés a pedagógusok számára felemelő érzés lehessen.

A szekció következő előadójaként *Móri Árpádné* a pedagógusok önreflexiójáról, ennek a kompetenciának a fejlesztéséről beszélt. Három szinten történhet meg a reflexió: technikai szinten (mit tanítok, milyen feladatokat adok, milyen eszközöket használok ehhez), tartalmi szinten (ez már a kontextusra is irányul) és dialektikus szinten (helyes-e, amit tanítok, mit jelent a számomra). Kiemelte, hogy aki a minősítési eljárásban 60%-os teljesítményt nyújt, már megfelelőnek bizonyul. Az eddigi tapasztalatok alapján születtek kevésbé használható reflexiók is: ennek oka lehet az önbizalomhiány, az időhiány vagy a tapasztalat hiánya, a módszertani tudás hiányosságai és a reflexió által kiváltott érzelmi terhelés is.

A szekció végén kerekasztal-beszélgetés zajlott az Oktatási Hivatal Projektigazgatóságának szakmai szakértői között. *Jurecz Emil* moderátor felsorolta a szakértői kompetenciáikat: pontosság, nyitottság, előítélet-mentesség, empátia, támogató attitűd, barátságosság, tárgyilagosság, problémaérzékenység, felkészültség, határozottság. A szakértők legyenek szakmailag magasan kvalifikáltak, rendelkezzenek jó konfliktusmegoldó képességgel, tudjanak döntést hozni, tartsák fontosnak az önművelést, legyenek szabálytűrőek, szabálykövetőek, értsék meg, hogy most nem az ő saját véleményük számít, hanem egy központi elvárásnak kell tudni megfelelni, tudni kell az államot képviselni. Minőségfejlesztési, szervezethezért, pedagógiai módszertani és IKT-ismeretekre van szükségük. A résztvevők ismertették, hogyan történt a szakértők kiválasztása: a minimum 14 év szakmai gyakorlattal és szakvizsgával, vagy tudományos fokozattal rendelkező pedagógusoknak először egy kompetenciatesztet, majd egy jogi tesztet kellett kitölteniük. Ezek eredményei alapján kialakult egy sorrend, azonban a teszteredmények csak egy szempontot adtak, azt, hogy kiből lett végül minősítési szakértő, szakirányuk és területi hollétük is meghatározta.

A hallgatói kérdésekre válaszolva egyéb fontos gyakorlati információk is kiderültek: a szakértők minősítési anyagait egy kormányhivatali ellenőrző stáb tekinti át, ők felelősek a szakértői munka minőségbiztosításáért. Az a szakértő, aki a kötelező évi 25 minősítésnek kétszer, neki felróható okból nem tesz eleget, visszasorolódik a „Pedagógus 2” fokozatba, de a vis maior helyzet ez alól természetesen kivétel. Nyugdíjasok egyelőre nem lehetnek minősítési szakértők. Mesterpedagógusok a minősítési szakértők és a szaktanácsadók is. Az intézményvezetők, akik egyben

szakértők is, nem kapnak munkaidő-kezelvényt, azonban azok az egyházi és magánintézmények, amelyeknek a tanárai közül lesznek minősítési szakértői feladatokat ellátók, többletforrást kapnak a megnövekedett bérek kifizetésére.

A következő napot *Ostorics Lászlónak*, az OH megbízott osztályvezetőjének előadása nyitotta a PISA-mérések és az országos kompetenciamérések összehasonlíthatóságáról. A PISA 15 éveseket mér, országosan reprezentatív mintán (kb. 4500 magyar diák vesz benne részt), háromévente kerül rá sor; nem mindenki ugyanazokat a feladatsorokat kapja; országokra, illetve régiókra lebontott visszajelzést tud adni; matematikai, szövegértési és természettudományi komponense van; a vizsgált háttérjellemzők pedig az iskolára és a tanulókra vonatkoznak. Az országos kompetenciaméréseket 6., 8. és 10. évfolyamon végzik, minden diák kitölti, aki az adott évfolyamra jár, mindenki ugyanazt a feladatsort kapja az évfolyamon, az adatokat tanulói, települési, intézményi szintre is le tudjuk bontani. Egyelőre csak a matematikai és a szövegértési készséget méri, és a vizsgált háttérjellemzők a család és az iskola. A két felmérés skálái, illetve a szociális – gazdasági – kulturális háttér mérésére használt indexei vethetők össze. Ugyanakkor kérdések, kritikák is felmerülnek: mennyire reprezentálja jól a PISA-minta a teljes populációt? Az országos mérés melyik szintje felel meg a PISA 2. szintjének? A hiányzó adatok milyen mértékben torzítják az eredményeket? Utóbbira megnyugtatóan kimutatták, hogy a tesztekéről nem az alulteljesítő tanulók hiányoznak, nincs tehát benne ilyen jellegű torzítás. A PISA-val ellentétben a magyar kompetenciamérések csak öt kérdést tartalmaznak a gyerekek családi hátterére vonatkozóan, és ennyiből is pontos képet kapunk.

Ezt követően *Molnár Gyöngyvér*, a Szegedi Tudományegyetem docense adott elő, *Az óvoda és az iskola feladatai az értelmi képességek fejlesztése terén* címmel. Előadása elején a rossz PISA-eredményekről beszélt: ha a mostani trendek nem változnak, 2016-ra Kazahsztán megelőz minket a rangsorban, s ezt követően Malajzia, Brazília, Törökország és Mexikó is. A 15 éves magyar fiatalok ötöde funkcionális analfabéta, s nagyon kevesen vannak a magasan teljesítő diákjaink. *Molnár Gyöngyvér* kiemelte a kora gyermekkori nevelés fontosságát: Magyarországon nagyon erősen meghatározza a gyerek jövőjét, hogy milyen szinten áll, amikor megkezdzi az iskolát: a lemaradással indulóknak csupán 4%-a kerül később a magasan teljesítők közé (egyes országokban ez az arány 20-30%). Oktatásunk fő célja kellene, hogy legyen a behozhatatlan lemaradások megelőzése, az írás, olvasás, számolás elsajátítását megalapozó gondolkodási képességek fejlesztése az óvodában, valamint a tanulás tanítása az iskola kezdetén, az akkori teljesítmény ugyanis erős meghatározója a gyerekek énképének és motivációjának. Ezt követően az előadó az eDia online diagnosztikus értékelési rendszert mutatta be, melyet a szegedi egyetemen fejlesztettek. A PISA három műveltségterületének, az általános képességeknek, a gondolkodásnak és a szaktárgyi tudásnak a mérésére is alkalmas. A teszt személyre szabott: az addigi teljesítmény alapján kapják a következő feladatot a kitöltők. A gyerekek változatos, játékos feladatformákkal találkozhatnak, gyakorolhatják a számítógép alapú tesztelést (2015-től a PISA-tesztet számítógépen kell kitölteni!). A teszt segíti a tanulási nehézségek korai azonosítását, nyomon követhető vele a diákok fejlődése, és objektív, azonnali visszajelzést ad.

Az ELTE-PPK adjunktusa, *Ollé János* előadása elején kritikát fogalmazott meg: a

„digitális nemzedékben”, X, Y, Z generációkban való gondolkodás háttérbe szorítja a tanuló megismerését, saját diákjainkhoz való egyedi viszonyunk kialakítását. Ezt követően négy innovatív, XXI. századi módszertani újítást mutatott be. Első a digitális elbeszélés (*digital storytelling*) eszköze, vagyis amikor a diákok digitális eszközökkel készítenek valamilyen anyagot, melyet azután megosztanak másokkal, így a produktumot a nyilvánosság értékeli, és interaktívva is tehető. Második a játék alapú oktatás (*gamification*), ezt egyik kurzusa keretei között ki is próbálta, a hallgatók maguk találhatták ki feladataikat, melyek pontot értek, s ezek jó részét otthon készítették el. A hallgatók egyéni stratégiákat követhettek a pontszerzésben – legtöbbször azonban épp csak annyi pontot gyűjtöttek, hogy a kettes meglegyen, ugyanakkor visszajelzéseikből az derült ki, sokkal több időt kellett erre a kurzusra szánniuk, mint egyéb egyetemi szemináriumokra. Ez azért is volt így, mert az óra egyben a tükrözött osztályterem (*flipped classroom*) módszerére épült. Ez a harmadik innovatív módszer, lényege, hogy amit el lehet végezni órán kívül is, azt órán kívül *kell*. Ez lehet valamilyen projekt, megfigyelés (tapasztalati alapú bevonódás), források megismerése; blogírás, audiovizuális anyagok, reflexiók készítése (értelmezés) és egyedi produktumok készítése (alkalmazás, prezentálás). Végül a nyílt, online kurzusok (MOOC) is új módszernek minősülnek, például a Khan Academy vagy a Coursera, melyek nagyon inspiráló online tanulási környezetet teremtenek, ugyanakkor hátrányuk, hogy ezek egyelőre csak angolul érhetőek el, illetve a lemorzsolódás óriási.

Bodnár Éva, a TÁMOP 4.1.2.B projekt szakmai vezetője az OFI-ban, a tanárképzés megújítását célzó projektet mutatta be. A projektben a tanárképző központok

fejlesztését, a tanárképzés szakmai tartalomfejlesztését, a térségi pedagógiai központok működésének kialakítását, az osztatlan tanárképzés szakmai-módszertani támogatását, a tanár szakosok gyakorlatának megújítását és szakmai hálózatok kialakítását végzik. Problémaként emelte ki, hogy a felsőoktatásban oktatók közül nagyon kevesen rendelkeznek tanári végzettséggel, s kérte a hallgatóktól a visszajelzéseket, mit kellene tanítani a tanár szakosoknak.

Az utolsó előadó, az oktatási jogok biztosa, *Aáry-Tamás Lajos* értékelése szerint olyan feszültség van ma az oktatás rendszerében, ami tizenöt éve nem volt. Átgondolatlanok tartja a 16 óráig tartó iskola bevezetését (a házi feladat mennyisége nem követte a hosszabb iskolai tartózkodást, így a gyerekek késő estig leckét írnak; a pedagógusok óraszám-elszámolása új konfliktusokat hozott, például van igazgató, aki azért nem engedi el délután a gyerekeket, hogy a pedagógusoknak meglegyen a kötelező óraszám). Felhívta a figyelmet a fogyatékkal élő gyerekekre, s az egészségügyi, szociális megközelítés helyett pedagógiát javasolt: minden gyermek tanítható, és a fogyatékkal élő gyerekek 2014. szeptember 1-je óta mind tankötelesek. Az SNI-s gyerekek kapcsán javasolta, hogy a gyógypedagógusok próbáljanak meg egy nyelvet beszélni a hivatalokkal: meg kell például magyarázni, hogy egy EGYMI (Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény) éppen akkor működik jól, ha nincsen teljes mértékben kihasználva, ez ugyanis azt jelenti, hogy az oda tartozó gyerekek egy része integrálható a mainstream oktatásba. A hátrányos helyzetű gyerekekről szólva elmondta, időzített bombákon ülünk, s Hódmezővásárhelyt említette jó példaként az integrált oktatásra. *Aáry-Tamás Lajos* beszélt az iskolai erőszak és a *cyberbullying* megoldat-

lan problémáiról. A szakképzés kapcsán aggodalmának adott hangot, hogy az az átszervezések következtében olyannyira távol esik majd az oktatás területétől, hogy nem lesz hatásköre a szakképzés területén vizsgálatokat folytatni. Föltette a kérdést, először nem arra kellene-e erőforrásokat csoportosítani, hogy a szakképzésbe érkező gyerekek ne legyenek funkcionális analfabéták?

Bajor Péter azzal zárta a konferenciát: végre nem a közoktatási változásokról szolt a három nap, hanem az iskolák belső szerkezetéről, az oda járó gyerekekről. Ez azt jelzi, hogy „csendesedik az iskolák felborzolt érzelmi világa”, s a mindennapi módszerekre lehet fektetni a hangsúlyt.

A konferencián az OFI standjánál megvásárolhatók voltak az új kísérleti tankönyvek. Sok kérdést, és pozitív visszajelzéseket kaptunk: milyen szépek, milyen olcsók; volt óvodapedagógus, aki az elsős-másodikos olvasókönyvet mesekönyvként vette meg. A helyszínen a IX. Országos Középiszkolák Képzőművészeti Diáktárlat képeit lehetett megtekinteni, köztük csendéleteket, Van Gogh inspirálta képeket, történelmi alakokat, szakrális témájú alkotásokat és őszi hangulatú festményeket. Beljebb a diákmunkákat zsűriző művésztanárok festményeit állították ki. Az első este kulturális programjaként *Tamási Áron* Énekes madár című székely népi játékát adták elő a nagykállói Korányi Frigyes Gimnázium drámatagozatos diákjai. Ahogy tanáruk fogalmazott, nem lehet konferencia gyerekek nélkül, különösen nem pedagóguskonferencia, ezért örülnek a lehetőségnek, hogy szerepelhettek, s a gyerekek láthatóan élvezték a játékot. A díszvacsorán a *Sütő Band* szolgáltatott aláfestő zenét, a *Feeling Táncstudió* kislányai léptek föl, majd a debreceni Csokonai Nemzeti Színház művészei adták elő a *Légy jó mindhalálig* musical változatából.

Szubjektíven:

Sok mindenem elgondolkodtam Hajdúszoboszlón, a minőség, a nyelvezet és a köznevelés szereplői közötti viszonyok különösen foglalkoztattak.

Adódtak olyan momentumok, melyekről úgy éreztem, sehogyan sem illenek a konferenciához. A konferencia helyszínén, a főbejáratnál balra egy kézműves ékszereket árusító stand fogadta az érkező tanárokat. Vajon mi az üveggyöngyök ára? – töprengtem. Köszöntötték a tanárokat: „Örüljete és ünnepeljete!” Kiemelték, ebben a minden évben megrendezett konferenciában az a jó, hogy rég nem látott ismerősökkel találkozhatunk. A színjátszó diákok nagyon lelkesek, felkészültek, ügyesek voltak. Mégis, olyan nehezen tudták elhithetni magukról, hogy székely legények és leányok volnának... A díszvacsorán táncoló kislányoknak se állt jól a tollas-tüllös ruha. Az előadók közül többen idéztek a prezentációkban. Volt, aki Müller Pétert, volt, aki Yehuda Berget – internetes bölcsességeket, amitől egy pillanat alatt kérdésessé vált, hol is vagyunk, mi is történik itt? Volt előadás, melyet nagyon nehezen lehetett csak előadásként, s nem termék-bemutatóként értelmezni. Figyeltem az új csodatesztet: *Oszd el az alábbi elemeket 2 csoportba valamilyen tulajdonságuk szerint! Segítségképpen az elsőt már elhelyeztük. A szoftver fölolvassa az instrukciót, ne kerüljenek hátrányba azok a gyerekek, akik nem tudnak értően olvasni. De mi lesz azzal a kisgyerekekkel, akinek ugyan nem gyűlne meg a baja a páros és páratlan számú pöttyöt viselő katicák elhelyezésével, ám nem érti meg az „elem”, „tulajdonság”, vagy „elhelyeztük” szavakat? A szekciók összefoglalásakor a riportörök értékelték: aktuális, informatív, jó légkörű, nyitottságot tükröző, szakma iránti tiszteletet tanúsító, aktív*

és eredményes vita volt. Tűnődtem, volt-e valaki, aki máshogyan látta.

A három napon a projektnyelv uralkodott. „Célunk a fenntartható, hatékony köznevelés és ágazatirányítás, a tanulók tárgyi tudásának, készségeik és képességeik szintjének emelése, fejlesztése.” „Egyértelmű stratégiai célokat kellett kijelölni.” „Belső támogató rendszerek kialakításához nyújtunk szakmai segítséget.” Ezek értelmes (bár nem szép) magyar mondatok, csak hogy éppen a lényegyet takarják el: mi történik igazából? Hogyan lehetne elérni, hogy részletes, informatív és reflektív beszámolókat kaphassunk a konferenciákon bemutatott projektekről?

Nézegettem a programot: címzetes igazgató, szakmai szakértő, programkoordinációs referens, tanfelügyelő-minősítő tréner... Gyakran említették a miniszter urat is, aki lehetővé, illetve kötelezővé tesz, vagy engedélyez. Kollégák! – szólították meg ismételtelen a megjelent pedagógusokat, de valahogy ez a kollegialitás hamisan csengett. Közvetlennék tűnt, de aztán az előadás nem igazolta ezt a közvetlenséget. „Átadom a szót, de ne örüljenek, vissza fogom venni.” – úgy éreztem, hogy még a viccek is keményen koppannak. S legnagyobb természetességgel a „kötelező”, a „szabály”, az „engedély” szavak ejtődtek ki.

„Nagyon sok vád ért bennünket”. „Ha ezeket a szabályokat nem tartjuk be, akkor vétünk az egész rendszer ellen.” Erős mondatok, erős azonosulás. De talán nem az intézményeket, szabályokat, rendeleteket kellene ennyire odaadóan védeni. Elhangzott, milyen fontos és pozitív üzenetet hordozó az oktatási háttérintézmények jelenléte a konferencián, azt jelenti, fontos nekik az együttműködés, párbeszéd. Párbeszéd azonban a három nap alatt nemigen tudott kialakulni, s az együttműködés, számomra úgy tűnt, ez esetben inkább az

intézmények pedagógusok felé megfogalmazott, engedelmes utasításteljesítés iránti igényét takarja csak – hiszen a szakfelügyelők kapcsán ki is mondták, hogy központi elvárások érvényesítését várják tőlük. Persze, az együttműködés szellemében, de hogy oldódik majd fel a nem is olyan rejtett ellentmondás?

A nyelvezet árulkodott a viszonyokról is. Az előadók nehezen találták azt a nyelvet, amivel a tanárokhoz szólhattak volna, alapvetően a hivatalok és az iskola távolsága érződött az előadások megfogalmazás-módjában. „Itt csak véleményt kell nyilvánítani, nem kell attól félni, hogy megvalósul.” „Az lehet szakértő, akinek szakvizsgálója, vagy tudományos fokozata van. Tehát Dr. X. Y., nem -né!” A dián megjelenő összetettebb grafikont az előadó így vezette be: „Ne hőköljenek vissza, mindjárt mondom, mit jelent.”

Ahogy azt *Sipos Imre* elmondta, a köznevelést a gyerekek igényei felől kell megközelíteni, hozzájuk kell igazítani. Miért nem lehet igaz ugyanez a konferenciára? A szervezést, úgy tűnt, teljes egészében a hivatali logika diktálta: sok szekcióülés szolt egy-egy intézmény működésének bemutatásáról. Azonban a gyakorló tanároknak tényleg arról kell hallaniuk, hogy elkészültek az iratminták és a táblázatok egy ellenőrzési folyamathoz? Jól illusztrálja ezt a hibás megközelítést a következő eset: egy szekcióülés az Educatio Kft. fejlesztéséről szolt, melyek egy része az óvodai neveléshez kapcsolódik. Az ülés kezdetén derült ki, hogy a közönség soraiban egyetlen óvodapedagógus sem ül, mivel ők mind az óvodai nevelés című szekcióülésre mentek el. Szerencsére a szervezők és az előadó voltak annyira rugalmasak, hogy *Szent-Gály Viola* egyszerűen átment az óvodai szekcióba, s ott tartotta meg az előadást.

Az oktatási jogok biztosának beszéde mondanivalóját és nyelvét tekintve is

üditően hatott, azonban ez a kis fuvalat is súlyos szélcsendbe fulladt: a szakképzés visszasságairól beszélt, hogy a képzés keretei között ingyen dolgoztatnak diákokat. És volt egy bejelentés, melynek nyomán kiderült, a szakmunkásnak tanuló fiatalok rendőrautókat javítanak feketén. „Természetesen”, kezdte az oktatási jogok biztosa, s vártam, hogy jön a folytatás hatalmas botrányról, alapos vizsgálatról és megtisz-

tulásról, megújulásról, azonban a mondat így végződött: „...visszakoztam ettől a vizsgálatról.”

Mindennél nagyobb talány volt azonban a közönség reakciója. Nem háborgotak semmin, nem vitatkoztak, nem hallottam ironikus összesűgásokat sem; talán nem is vártak többet, hanem nevettek, ahol azt várták tőlük, s tapsoltak is, amikor kellett. Mit gondolnak ők valójában?

Gyümölcsosztás az iskolában: hat felnőtt, öt kamera, három diák és egy kosár barack. (Szeptember elsején a szerkesztőségbe érkezett sajtófotó.)

A Szerzőink rovat folytatása a 4. oldalról:**LUKÁCS JUDIT**

tanár | az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet
tudományos munkatársa | Budapest

MÁRTON ANDRÁS

tanár | Lauder Javne Iskola | Budapest

MÁTRAI ZSUZSA

az MTA doktora | a Nyugat-magyarországi
Egyetem professor emeritája | Szombathely

MENYHÉRT ILDIKÓ

tanítónő | Tiszabő

NÉMETH SAROLTA

angol-magyar szakos bölcsész és tanár |
képzőművészeti terapeuta

PETŐNÉ HONVÁRI JOLÁN

tanítónő | fejlesztő pedagógus |
Dunaharaszti II. Rákóczi Ferenc Általános
Iskola

POLÓNYI ISTVÁN

egyetemi tanár |
Debreceni Egyetem | Bölcsészettudományi
Kar | Neveléstudományok Intézete

POSTA ISTVÁN

magyar szakos tanár | Budai Ciszterci Szent
Imre Gimnázium

ROZGONYI ÁDÁM

filmrendező | dramaturg | főiskolai docens |
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola

SOPONYAI DÓRA

médiaképzés vezetője |
Zöld Kakas Líceum | Budapest

TAKÁCS GÉZA

főszerkesztő | Új Pedagógiai Szemle | Budapest

VAJTHÓ LÁSZLÓ (1887–1977)

tanár | szerkesztő |
az irodalomtudományok kandidátusa

VESZPRÉMI ATTILA

magyar szakos tanár | Budapest